

RAADSINFORMATIEBRIEF

19 JAN 2018

	Nummer griffie	:	
	Zaaknummer	:	6922
	Documentnummer	:	
Van	: College van burgemeester en wethouders		
Aan	: de leden van de gemeenteraad		
Onderwerp	: Beschouwing uitzending NPO: "Beerput Nederland"		

Verantwoordelijke portefeuillehouder: J.P.M Klijs

Inleiding

Op 4 december 2017 is door NPO 2 de 2Doc documentaire Beerput Nederland uitgezonden. In de documentaire wordt een beeld geschetst van de huidige mondiale problematiek van verwerking van chemische afvalstoffen waarbij een relatie werd gelegd met grootschalige milieucriminaliteit. De aanleg van het industrieterrein Moerdijk en de handelwijze van enkele van de daarop gevestigde chemische bedrijven en (voormalige) afvalverwerkers werden daarbij in historisch perspectief geplaatst.

De documentaire schetst een beeld van afvalbedrijven in Nederland die volgens de makers decennialang ongestoord hun gang kunnen gaan, met de overheid in de rol van facilitator. Het college vindt het een gemiste kans dat de documentaire een eenzijdig beeld schetst van de milieuproblematiek waarbij diverse partijen, zoals de afvalbranche en overheden, helaas niet aan het woord zijn gekomen. Anderzijds is het goed wanneer de media actuele thema's scherp aan de orde stellen. De discussie rondom de kwaliteit van scheepsbrandstoffen is zo'n thema. Het is echter jammer wanneer er ook andere zaken uit het verleden, die slechts raken aan het thema, aan het thema worden geknoopt.

Met deze raadsinformatiebrieft wil het college op hoofdlijnen een reactie geven op het beeld dat is geschetst in de documentaire. Dit in aanvulling op de beantwoording van de raadsragen, specifiek ten aanzien van toezicht, van de heer Weda inzake de uitzending

Inhoud

Sinds de jaren tachtig en negentig is er in Nederland veel veranderd op het gebied van de milieuwetgeving. Naar aanleiding van bekende milieuschandalen in binnen- en buitenland is wet- en regelgeving op de schop gegaan, zijn milieudiensten ontstaan, is serieus werk gemaakt van toezicht- en handhaving, etc. De wereld is sindsdien echt veranderd en totaal anders dan het vertrekpunt van de documentaire. Wij allemaal; overheid, bedrijfsleven, inwoners zijn ons de afgelopen 40 jaar bewuster geworden van de kwetsbaarheid van ons milieu en de impact daarvan op onze gezondheid. Aan deze bewustwording hebben de publieke opinie en media enorm bijgedragen. We waarderen het dan ook dat de aandacht voor milieuproblematiek nog steeds bestaat en dat hier documentaires over worden gemaakt. Milieuproblemen worden niet voor niets op mondiaal niveau gezien als een van de belangrijkste oorzaken voor toekomstige crisissen. Met de essentie van de uitzending; "Afvallstoffen blijven een belangrijk aandachtspunt en de belangen hieromtrent zijn groot" zijn we het dan ook eens. Ieder jaar neemt de wereldbevolking nog toe en zo ook de productie van afvalstoffen. Die afvalstoffen moeten ergens worden gerecycled, verwerkt, verbrand of gestort. En dat dit een wereldmarkt is, weten we allemaal. Neem bijvoorbeeld de problematiek die onlangs is ontstaan door het importverbod van kunststof afval in China, waardoor ook Nederlandse bedrijven worden getroffen. Daar waar sprake is van grote belangen zullen er altijd partijen zijn die proberen hun winst te maximaliseren door zich niet aan de regels te houden. We zullen daar als overheid, maar ook als branches onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Vanuit Moerdijk nemen we deze verantwoordelijkheid heel serieus en verwachten dat ook van onze partners.

In de documentaire wordt eigenlijk een viertal subthema's aangehaald, waar we hieronder kort op zullen reageren.

1. Het overkomt de (lokale) overheid

In de documentaire wordt teruggeblikt op een aantal omvangrijke milieuschandalen met afvalstoffen dat in het verleden plaatsvond. Voor het belangrijkste deel gaat het hier om feiten, waarvoor bedrijven ook zijn berecht. Het heeft in ieder geval geleid tot een breed besef, van waaruit de overheid is gaan investeren in betere bestemmingsplannen, betere vergunningverleners, stevig toezicht en sanctiebeleid, betere samenwerking tussen overheidspartners, etc. Daar waar een kleine gemeente 40 jaar geleden bij het verlenen van een vergunning beschikte over 1 all-rounder die ook iets moest vinden over reinigingstechnieken die in de kinderschoenen stonden, zijn er nu omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, waterschappen met hoog opgeleide specialisten. Het is heden ten dage ook niet meer zo dat je als lokale overheid even een vergunning aan een afvalverwerkend bedrijf verleent, tal van specialisten van diverse diensten kijken mee en voorzien de vergunningverlener van adviezen. Naast de ambtenaren hebben ook bestuurders nauwe contacten met collega-bestuurders en directeuren van gemeenschappelijke diensten en wordt er tijdens periodiek overleg informatie uitgewisseld over nieuwe vergunningen van bedrijven, toezicht-resultaten, etc.

De komst van het zeehaven- en industrieterrein Moerdijk wordt in de documentaire aangehaald als terrein waar de toenmalige gemeenten Klundert, Hooge- en Lage Zwaluwe en Zevenbergen opeens mee werden geconfronteerd. Ook in die dagen was zo'n omvangrijk plan geen sinecure en was het een resultaat van jarenlange planvorming. Ook moeten we niet vergeten dat het zeehavengebied, ondanks een moeizame start en de excessen waar we mee te maken hebben gehad, Moerdijk en haar inwoners ook veel heeft gebracht.

Wanneer we naar de huidige situatie kijken dan hebben we er in Moerdijk voor gezorgd dat we over ons eigen grondgebied gaan. In heldere visies hebben we aangegeven welk ruimtegebruik we op welke plek willen, in bestemmingsplannen is dit door vertaald zodat we de juiste bedrijven naar de juiste plek kunnen dirigeren en middels vergunningen en ontheffingen zijn we in staat om eisen aan bedrijven op te leggen die ervoor moeten zorgen dat eventuele hinder voor mens en milieu zoveel mogelijk worden beperkt. Tot slot maken we in Moerdijk, maar ook binnen de provincie, gebruik van scherp –risicogestuurd- toezicht. De tijden van reactieve overheden zijn voorbij. Door voortdurend te sturen op informatie, samenwerking, gedeelde verantwoordelijkheid zijn we meer aan de voorkant gekomen en weten we vrij snel wanneer er iets speelt dat niet in de haak is. We weten ons hierin steeds beter bij te laten staan door geavanceerde meettechnieken (camerasystemen, E-noses, meetstations, etc).

Wij herkennen ons er heden ten dage dus niet in dat het ons als lokale overheid allemaal overkomt. Het is wel zo dat we scherp moeten blijven, omdat de wereld om ons heen pijlsnel blijft veranderen. Dat vraagt veerkracht en flexibiliteit.

2. Vermeende verwevenheid bestuurders en milieucriminelen

Er zijn in den lande voldoende voorbeelden of vermoedens uit het verleden van bestuurders en ambtenaren, die een bewustzijn op dit gebied hebben gecreëerd bij de overheid. Juist om die reden is geïnvesteerd in integriteit, (bestuurlijke) weerbaarheid, verantwoordelijkheidsbesef. Om een voorbeeld te noemen; iedere vergunning die door een afvalverwerkend bedrijf in Noord-Brabant wordt aangevraagd, wordt middels een BIBOB-toets uitgebreid gescreend. Geldstromen, antecedenten, contacten e.d. worden aan een uitvoerig onderzoek onderworpen.

De integriteit van bestuurders en ambtenaren op bepaalde posities wordt steeds kritischer getoetst.

3. Overheidstoezicht schiet tekort

Bij de beantwoording van de eerdergenoemde raadvragen van de heer Weda, is uitvoerig op dit punt ingegaan. Wel willen we nog benadrukken dat we naast het strak georganiseerde toezicht pakket, blijven investeren in nieuwe toezicht methoden; zo willen we samen met o.a. OMWB inzetten op

patroonherkenning op de belangrijkste bedrijventerreinen en meer gebruik maken van big data en onze informatiepositie om sneller signalen te herkennen.

Zoals gezegd zijn we naast de harde maatregelen, de laatste jaren ook meer gaan inzetten op de samenwerking tussen overheidsdiensten en bedrijfsleven. Door deze samenwerking zijn E-Noses, de gezamenlijke brandweerpost, alerteringsysteem CBIS, beveiliging van industrieterrein Moerdijk, etc mogelijk gemaakt. We nemen samen verantwoordelijkheid en durven elkaar ook sneller en in duidelijke taal aan te spreken. We werken samen aan een hogere veiligheidscultuur.

In de documentaire wordt naast de diverse milieuschandalen uit het verleden ook de brand bij Chemie Pack aangehaald. Aan deze brand zou een te passieve houding van de gemeente ten grondslag hebben gelegen. Daar zijn we het absoluut niet mee eens. Onder alle omstandigheden had de actie van een brander in combinatie met licht ontvlambare vloeistoffen geleid tot een crisis van omvang. Wel kunnen we 7 jaar na dato zeggen dat we hebben geleerd van het incident en met ons de rest van Nederland.

4. Afvalstoffen verwerken tot scheepsbrandstof is de nieuwe manier om veel geld te verdienen

Zoals eerder aangegeven; daar waar grote belangen liggen en veel geld kan worden verdiend, zijn er altijd ondernemers te vinden die snel rijk willen worden en het niet zo nauw nemen met de milieuregels. Dat is in iedere branche het geval. De aanpak van milieucriminaliteit verdient dan wel grote aandacht, dat zijn we roerend eens. De gevolgen van het niet zo nauw nemen van de regels kan directe gevolgen hebben voor milieu en gezondheid. Het is daarom zaak om de bestrijding van milieucriminaliteit de aandacht te geven die het verdient. We zien dat de verwerking van afvalstoffen, het acceptatiebeleid dat hiervoor wordt gevoerd door bedrijven, de emissie-eisen alsmede de eisen aan producten die hergebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld bestanddelen in scheepsbrandstoffen, maar ook bestanddelen in bouwstoffen), zeer specialistische kennis vraagt. Die kennis hebben we gelukkig goed georganiseerd op het niveau van de provincie en de omgevingsdiensten, etc. Maar we hebben hier ook andere, landelijke, diensten voor nodig; Landelijke eenheid politie, IL&T, NVWA, SZW, Douane, RWS welke beschikken over diepgaande kennis over toepassingen van afvalstoffen, maar bijvoorbeeld ook over varende materieel.

We hebben in Moerdijk eind 2016 gemeend dat de samenwerking met deze partners krachtiger kan en moet om hardnekkige vormen van ondermijnende criminaliteit aan te pakken. Een van deze criminaliteitsvormen betreft "Milieucriminaliteit". Eind 2016 is de Intentieverklaring "Samenwerken aan een integer en Weerbaar Zeehaven- en industrieterrein Moerdijk" door een groot aantal partners ondertekend en zijn we met een actieprogramma aan de slag gegaan. Inmiddels werken we onder deze vlag met alle Zeehavens van Brabant-Zeeland samen om de samenwerking met alle partijen te verbeteren, te bouwen aan een betere informatiepositie, te komen tot gezamenlijke toezicht plannen, wordt gewerkt aan beter BIBOB-beleid, camerasystemen, etc.

Een van de concrete acties uit de deze samenwerking is de uitvoering van lokale controleacties "Zwarte stromen", in navolging van de landelijke politie-actie "Zwarte Stromen". Hierbij worden scheepsbrandstoffen gecontroleerd op bestanddelen, herkomst etc. Ook worden toeleveranciers van deze brandstoffen hierop gecontroleerd. Naast de aandacht voor de scheepsbrandstoffen, willen we in 2018 ook serieus werk gaan maken op het toezicht op "ontgassen". Voor deze controles is expertise en varende materieel nodig. Over varende materieel zijn goede afspraken gemaakt met RWS en de Landelijke Eenheid van Politie, welke bereid is om in 2018 materieel in de zeehaven van Moerdijk te plaatsen.

Samenvattend willen we benadrukken dat we ons anno 2018 als gemeente niet herkennen in het beeld dat in de documentaire over de (lokale) overheid wordt geschetst in relatie tot de bestrijding van milieucriminaliteit. We hebben steeds meer het gevoel dat Moerdijk ertoe doet en de taken die de gemeente dient uit te voeren ook waarmaakt. Dat doen we samen met mede-overheden, bedrijfsleven en onze inwoners. We onderkennen echter ook dat we er nog niet zijn en dat we de aandacht voor milieu, veiligheid en gezondheid langdurig moeten vasthouden, moeten blijven uitdragen en

“Awareness” moeten blijven claimen. Het is dan ook de uitdaging om flexibel te zijn en mee te bewegen in de aanpak van criminaliteit en milieuproblemen. Het milieuprobleem van vandaag, kan morgen verschuiven in een ander milieuprobleem. Dat hebben we de afgelopen jaren ook gezien; van grote lozingen in bodem, op oppervlaktewater, het exporteren van afvalstoffen naar ontwikkelingslanden, de grootschalige toepassing van secundaire bouwmaterialen en voorbeelden waar het misging, tot nu het mengen van afvalstoffen in scheepsbrandstoffen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Moerdijk,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

P.A.M. van Bavel

J.P.M. Klis